

Skogskyrkogården i Nässjö

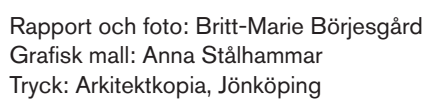
Antikvarisk medverkan i samband med
renovering av stolpbelysning samt anläggande av vattenspegel

*Nässjö stad i Nässjö kommun,
Jönköpings län, Växjö stift*

Skogskyrkogården i Nässjö

Antikvarisk medverkan i samband med
renovering av stolpbelysning samt anläggande av vattenspegel

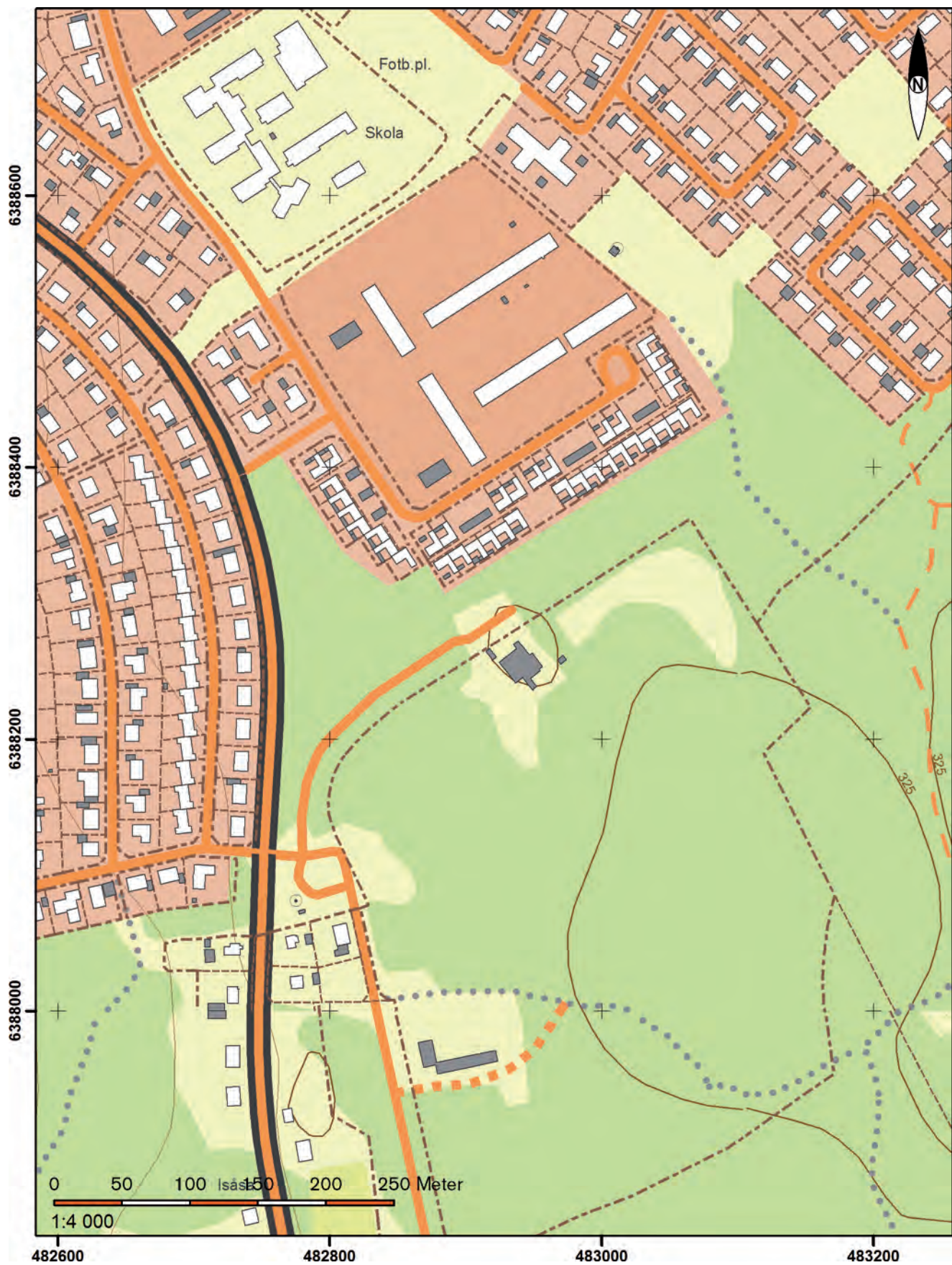
*Nässjö stad i Nässjö kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

Innehåll

Inledning	5
Syfte	5
Historik	6
Före åtgärd	6
Omfattning och vidtagna åtgärder	7
Stolpbelysning	7
Renovering av belysning	7
Ny stolpbelysning	7
Anläggande av vattenspegel	8
Sammanfattning	9
Utvärdering	9
Referenser	10
Arkiv	10
Tryckta källor	10
Tekniska och administrativa uppgifter	11
Bilagor	11
Bilaga 1 Fotografier från slutbesiktning	11
Bilaga 2 Ritningar	11

Utdrag ur digitala fastighetskartans blad Nässjö: 63E 8iN.

Inledning

Under 2000-talet har några smärre ändringar utförts på Skogskyrkogården i Nässjö, dels vad gäller stolpbelysningen dels har en vattenspegel anlagts.

Länsstyrelsen lämnade i beslut daterat 2006-10-13 tillstånd till åtgärder avseende stolpbelysningen på Skogskyrkogården i Nässjö, dnr 433-10103-06. Ett villkor var att arbetena skulle utföras i enlighet med handling upprättad av Fredholms ljusdesign, Eksjö.

I beslutet utsågs Jönköpings läns museum till antikvarisk kontrollant.

Länsstyrelsen lämnade i beslut daterat 2009-07-16 tillstånd till att anlägga en ny vattenspegel inom kvarteret L på Skogskyrkogården i Nässjö, dnr 433-9128-09. Ett villkor var att arbetena skulle utföras i enlighet med ritningar upprättade av Plan & Fasad, Mats Tellgren.

Som övriga villkor gällde bl.a. att arbetena skulle ske i samråd med antikvarie samt att arbetena skulle dokumenteras.

Antikvarie Britt-Marie Börjesgård har på församlingens uppdrag besiktigt arbetena och sammanställt rapporten.

Syfte

Syftet med åtgärderna var att få en bättre belysning på kyrkogården. Kyrkogårdsförvaltningen upplevde att den befintliga belysningen med globar på relativt låga stolpar inte gav tillfredsställande ljus och dessutom bländade.

Vad gäller vattenspegeln avsåg åtgärden att tillskapa en tilltalande plats i denna delen av kyrkogården för besökarna att kunna sitta ner vid. Initialt diskuterades även dammen som en möjlighet att dränera en sank del av kyrkogården.

Stolpbelysningen närmast kapellet före åtgärd.
Foto: JLM, Jonas Haas januari 2006.

Armaturlarna vid huvudentrén, före åtgärd.
Foto: JLM, Jonas Haas januari 2006.

Historik

Skogskyrkogården i Nässjö anlades 1947 och planerna inrymde från början även ett kapell, man var dock inte överens om byggnaden skulle innehålla ett krematorium eller inte. En plats iordningställdes för en framtida byggnad. Kapellkrematoriet som sedan kom att uppföras invigdes 1962. Anläggningen ritades av professor Sven Ivar Lind, efter en inbjuden arkitektävling.

Armaturlarna på kyrkogården, en enkel stolpbelysning med runda glober, sattes troligen upp i samband med att kapellet uppfördes. Vid huvudentrén finns dessutom en specialritad armatur på en lägre stolpe, denna armatur är utformad av arkitekt SIR John Kandell som var knuten till Sven Ivar Linds arkitektkontor. Han har även ritat de strama parkbänkarna som finns i anslutning till kapellet.

Kyrkogården är sedan 1996 tillsammans med kapellet och klockstapeln skyddad enligt särskilt beslut enligt KML kap 4, utifrån sina höga arkitektoniska kvaliteter.

Före åtgärd

Kyrkogården hade en stolpbelysning med runda glober på relativt låga stolpar. Formen med de runda globerna återfinns också i kapellets utebelysning vilket gör att man kan anta att stolpbelysningen är samtida med kapellet.

Kvarteret L är beläget på Skogskyrkogårdens östra sida. Ursprungligen diskuterades att göra en vattenspegel inte bara som en estetisk och miljöskapande åtgärd utan också för att försöka dränera området som är relativt sankt. Arbetena hade inletts men fullföljdes inte p.g.a. personalförändringar. Den grävda ytan täcktes i mellanperioden av en singelbädd.

Armaturlarna vid entrén till väntrummet.
Foto: JLM, Jonas Haas januari 2006.

Omfattning och vidtagna åtgärder

Stolpbelysning

Arbetet utfördes hösten 2007 efter handling upprättad av Fredholms ljusdesign i Eksjö och med Bravida som entreprenör.

Renovering av belysning

Stolpbelysningen med runda glober närmast kapellet renoverades. Även de glober som är monterade som ytterbelysning på kapellet renoverades.

Med renovering avsågs enligt handling översyn och eventuellt byte av stolpe, infästningar och montage med syfte att bibehålla respektive återskapa ett tidsenligt utseende och karaktär. Kablage och monteringsdosor reviderades och målades i kulör samstämmigt med teglet. För att inte påtagligt förändra utseendet på globbelysningen som ju ursprungligen är gjord för glödlampor är de bestyckade med lågenergilampor. Stolpar behövde inte bytas. Armaturen ovanför förrådsdörrarna mot parkeringen skulle enligt handlingen ha bytts, detta gjordes inte heller.

Ny stolpbelysning

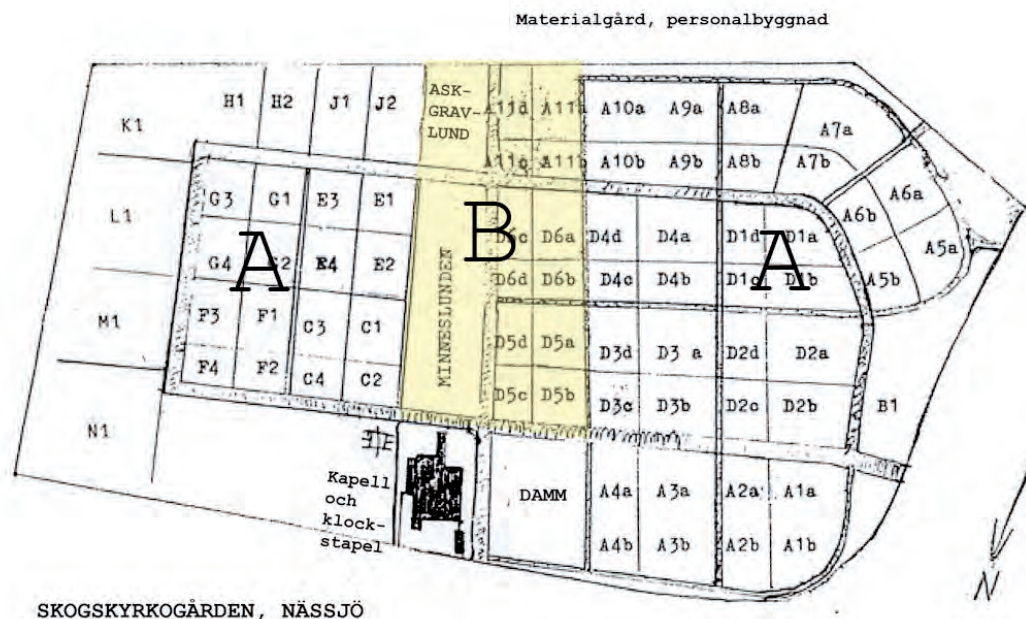
På kyrkogården i övrigt byttes all belysning till ny stolpbelysning på högre stolpar och med armaturer av en annan modell. Totalt sattes 71 stycken Saturn 3 upp, en lampa som i sitt utseende ansluter till en traditionell parkbelysning. Armaturen är av fabrikat Selux, som är ett stort internationellt belysningsföretag med bas i Tyskland. Modellen var den som förordades efter en provbelysning i april 2006.

Respektive lampa bestyckades med en TC-TEL 42 W som är ett kompaktlysrör. De nya stolparna är avtrappande lika de ursprungliga i utförande och proportion. Den nya belysningen har en stolphöjd om 3 meter och den cylindriska armaturen är drygt 70 cm, vilket ger en ljuspunkthöjd på 3,5 meter. Stolparna är tillverkade av aluminium och målade i en brun kulör, RAL 8016.

Stolpbelysning vid sidan om personalentrén.
Foto: JLM, Jonas Haas, januari 2006.

Armaturen vid förrådsdörrarna mot parkeringen.
Foto: JLM, Jonas Haas, januari 2006.

Uppmätning av kyrkogården, okänt år.

Anläggande av vattenspegel

Arbetena med dammen hade påbörjats innan det formella beslutet var fattat. Viss grävning var utförd och arbetena hade sedan avstannat i samband med personalförändringar. Hålet hade tillfälligt täckts med en singelbädd med träram. Efter att Kenneth Claesson tillträdde som kyrkogårdsföreståndare togs processen upp igen. En ritning upprättades och frågan tillståndsprövades.

En njurformad vattenspegel anlades i kvarteret L som är beläget i kyrkogårdens sydöstra del. Dammens insida är klädd med svart dammduk och dess kanter täcks av natursten. På dammens kortsidor i väster och öster samt på dess konvexa norrsida är planteringar anlagda. Planteringen i norr består av dels relativt högsträckta växter så som strandiris, som bildar fond åt dammens djupgrävda del med dess röda näckrosor, dels lägre strandväxter.

Följande växter är planterade och etablerade vid dammen: ro-dodendron, ormbunke, astilbe, rams, hosta, förgätmigej, strandiris

Platsen där vattenspegeln kom att anläggas anas bakom trädridån. Foto: Kenneth Claesson, 2008.

Den sedan tidigare grävda ytan täcktes i en mellanperiod före vattenspegeln anlades av en singelbädd.

och näckros (röd). I det ”sumpiga” området pågår, forfarande viss försöksplantering, etablerade växter är hästsvans och vattenmynt.

Ett antal guldfiskar är släppta i dammen.

För att få ett bra flöde i dammen så att den inte ska slamma igen, har en liten pump installerats. Pumphusets läge framgår av bilaga 2.

Anläggningsarbetena gjordes år 2009 och färdigställdes sedan med plantering påföljande år. Samtliga arbeten utfördes i kyrkogårdsförvaltningens egen regi.

Vattenspegeln är inte utförd helt enligt ritning. Avvikelserna är relaterade till de säkerhetsdiskussioner som uppstod under anläggandet. Kyrkogårdsförvaltningen ville få en tydligare avgränsning och markering av dammen för att undvika olyckor då dammen har en djupgrävd del. Planeringen i väster har byggts upp i höjden med hjälp av torvblock och förstärkts med ytterligare växtlighet i form av rododendron, astilbe och ormbunkar utöver den inritade funkian, vilket skapar en naturlig barriär vid den sidan. Naturstenen runt hela dammen har kompletterats för att betona övergången mellan gräsyta och vattnet, stenen försvårar också för barn att nå vattenytan.

Sammanfattning

De aktuella arbetena har innefattat:

- renovering av utebelysning samt stolpbelysning vid kapellet,
- byte av stolpbelysning på kyrkogården,
- anläggande av vattenspegel i kvarter L på kyrkogården.

Utvärdering

I samband med ett besök på Skogkyrkogården den 17 september 2013 slutbesiktigades arbetena. I besiktningen deltog Kenneth Claesson från församlingen och antikvarie Britt-Marie Börjesgård.

I länsstyrelsens beslut avseende stolpbelysningen utsågs Jönkö-

pings läns museum till antikvarisk kontrollant. Jonas Haas, antikvarie vid länsmuseum deltog i diskussioner inför arbetet och lämnade remissyttrande i juni 2006. Dessa synpunkter kom sedan delvis att tas tillvara i länsstyrelsens beslut. Av olika anledningar kom dock inte antikvarie att kallas i samband med genomförandet. Arbetena är i stort sett utförda enligt handling. Dock är inte utebelysningen vid förrådsdörrarna mot parkeringen som i handlingen föreslogs ersättas av annan armatur utbytt.

Länsmuseumets synpunkt vid slutbesiktningen var att arbetena var utförda i enlighet med länsstyrelsens beslut och godkändes därför.

Vad gäller vattenspegeln så deltog flera antikvarier i diskussioner och samråd inför ansökan. Dock kom aldrig någon antikvarie att kallas i anslutning till genomförandet. De avvikelser som föreligger vad gäller gestaltningen av vattenspegeln i förhållande till beslutad ritning är motiverade av säkerhetsaspekter och inverkar inte menligt på kyrkogårdens kulturvärden. Länsmuseum menar att utförda åtgärder är i enlighet med intentionen i länsstyrelsens beslut och följer i sina huvuddrag den godkända ritningen. Arbetena godkändes därför.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum. Topografiska arkivet.

Tryckta källor

Lindgren, Anette. 2008. *Kulturhistorisk karakterisering och bedömning Skogskyrkogården i Nässjö*. Jönköpings läns museum, byggnadsvårdsrapport 2008:24.

Översiktsbild över dammen. Fotografi taget vid slutbesiktningen, 17 sept 2013.

Bilaga 1

Fotografier tagna efter genomförande.

Stolpbelysningen närmast kapellet har kvar den ursprungliga globen. Söder om kapellet är stolphöjden anpassad till den nya belysningen.

Till höger: den restaurerade stolpbelysningen längs huvudgången från parkeringen.

Detalj ny belysning.

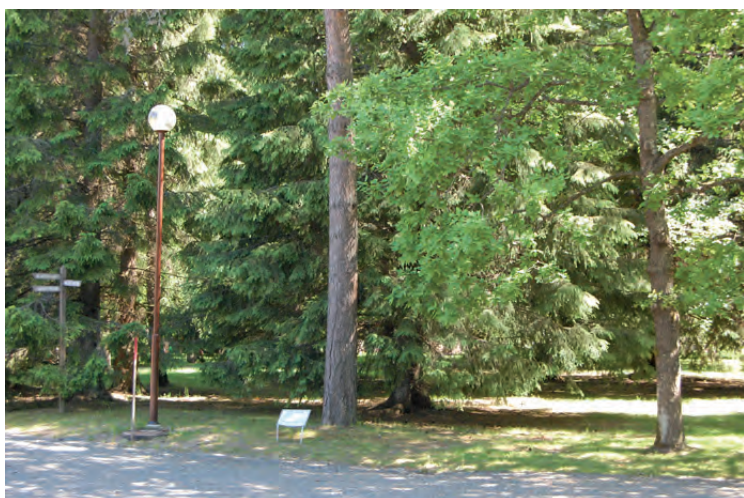

Stolpbelysningen söder om kapellet.

Den nya stolpbelysningen.

Den nya belysningen. Fotografi från den 3 juni 2008, foto: Anette Lindgren.

Stolpbelysningen med bebehållen glob söder om kapellet.

Till vänster: Platsbildningen i anslutning till den anlagda vattenspegeln skymtar bakom träddridån.

Detalj med planterade sumpväxter i förgrunden.

I den djupgrävda delen av dammen är röd näckros etablerad.

Den organiskt formade grusgången vidgar sig i det parti där parkbänken är placerad.

Hela dammen inramas av natursten, gångvägen som är belagd med stenmjöl avgränsas av storgatsten.

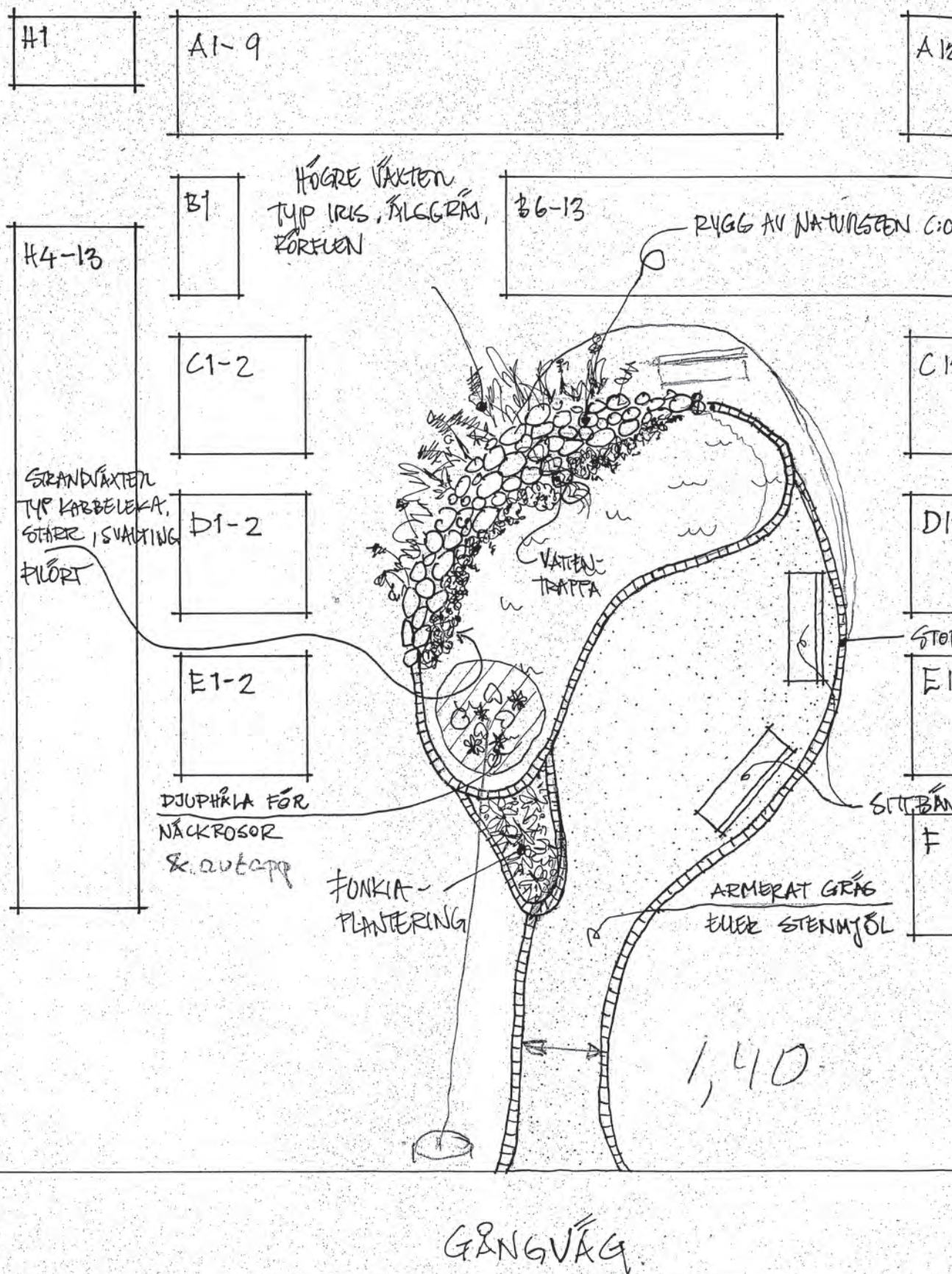
Ormbunkar och hosta (funkia) avgränsar vattenspegeln i öster.

Planteringen på dammens västra sida har byggts upp på höjden med hjälp av torvblock.

Bilaga 2a

Ritning vattenspegel

Rev

2-13

80 cm

2-13

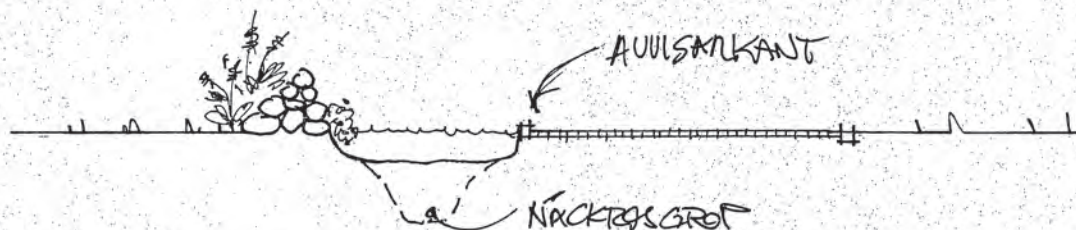
2-13

RGÄRSTEN

2-13

UKAN

12-13

SEKTION

Soffor

A. DJUPÅLÅ, BELÄGGNING

UT. 081110

REV. AVSER

SIGN.

DATUM

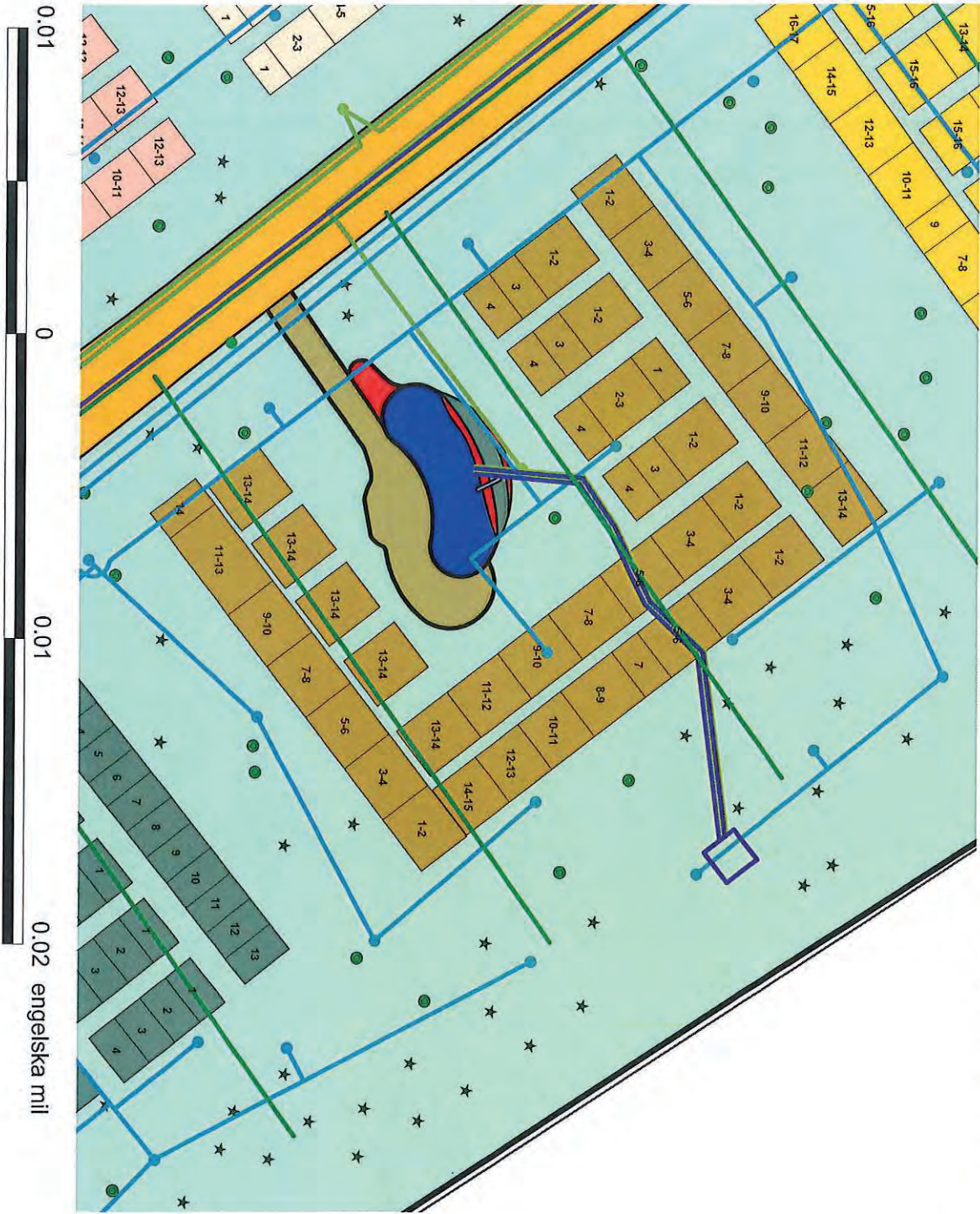
PLAN & FASAD AB
Mats Tellgren 070 868 33 82

SKOGSKURKOGÅRDEN KVARTER L 1
NÄSSJÖ KOMMUN
FÖRSLAG TILL VATTENSPEGL

RITAD <i>Mats Tellgren</i>	DATUM 08 09 11	KOLLAD	INNEHÅLL	SKALA ~1:100
ORDER ÄNDRING	RITAD	DATUM	VÄGGSYSTEM	BEST. NR
				RIT. NR

Ritning som bl.a. visar grävd vattenledning och pumphusets lokalisering.

Skogskyrkogården

År 2007 utfördes arbeten avseende utebelysningen på Skogkyrkogården i Nässjö, vissa delar av belysningen restaurerades och andra delar byttes ut. En vattenspegel anlades i kyrkogårdens sydöstra del 2009–2010.